

Datum van inontvangstneming : 09/04/2021

Zaak C-103/21

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

18 februari 2021

Verwijzende rechter:

Verwaltungsgericht, autonome sectie voor de provincie Bozen (bestuursrechter in eerste aanleg Bozen, Italië)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

9 februari 2021

Verzoeker:

SG

Verweerster:

Autonome provincie Bozen

Voorwerp van het hoofdgeding

Verenigbaarheid met de interne markt van investeringssteun voor waterkrachtcentrales voor alpen- en schuilhutten die niet zijn aangesloten op het elektriciteitsnet; rechtmatigheid van de verlaging van de steun door de nationale overheid na de beëindiging van de Unierechtelijke steunregeling

Voorwerp en rechtsgrondslag van de prejudiciële verwijzing

Uitlegging van het Unierecht, artikel 267 VWEU, met name

Verordening (EU) 2015/1589 van de Raad van 13 juli 2015 tot vaststelling van nadere bepalingen voor de toepassing van artikel 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (PB 2015, L 248, blz. 9) (hierna: „verordening [EU] 2015/1589)”

Besluit van de Commissie van 25 juli 2012 betreffende de goedkeuring van de steunmaatregelen van de staten krachtens de artikelen 107 en 108 VWEU SA.32113 (10/N) (2013/C 1/02) (PB 2013, C1, blz. 7) (hierna: „steunbesluit SA.32113”)

Prejudiciële vragen

1. Is de bij besluit SA.32113 (2010/N) van de Commissie van 25 juli 2012 goedgekeurde steun ter hoogte van 80 procent [van de subsidiabele kosten] van de bouw van kleine waterkrachtcentrales om voor eigen gebruik elektrische energie op te wekken uit hernieuwbare energiebronnen ten behoeve van alpen- en schuilhutten in de hoge Alpen waarvoor een aansluiting op het elektriciteitsnet niet haalbaar is zonder aanzienlijke technische inspanningen en financiële uitgaven, op 31 december 2016 beëindigd?
2. Indien deze vraag bevestigend wordt beantwoord:
  - 2.1 Moet dan vervolgens aanvullend worden nagegaan of artikel 20 van verordening (EU) 2015/1589 aldus moet worden uitgelegd dat in gevallen van misbruik van steun de Commissie vóór de tussenkomst van de nationale instanties een terugvorderingsbesluit moet vaststellen?
  - 2.2 Moet dan worden nagegaan of de betrokken staatssteun verenigbaar is met de interne markt op grond van artikel 107, lid 3, onder c, VWEU, aangezien zij dient om de ontwikkeling van bepaalde regionale economieën te vergemakkelijken, dan wel of zij de mededinging kan vervalsen en het handelsverkeer tussen de lidstaten ongunstig kan beïnvloeden?

Aangevoerde bepalingen van Unierecht

Artikel 107, lid 1 en lid 3, onder c), alsmede artikel 108, lid 3, VWEU

Artikel 1, onder a), c), f), g), artikel 4, lid 3, artikel 9, leden 3 en 4, artikel 20, alsmede overweging 28 van verordening (EU) 2015/1589

Artikel 4, lid 1, lid 2, onder b), en lid 3, van verordening (EG) nr. 794/2004 van de Commissie van 21 april 2004 tot uitvoering van verordening (EG) nr. 659/1999 van de Raad tot vaststelling van nadere bepalingen voor de toepassing van artikel 93 van het EG-Verdrag (PB 2004, L 140, blz. 1)

Artikel 41, lid 7, onder a), lid 8 en lid 9, van verordening (EU) nr. 651/2014 van de Commissie van 17 juni 2014 waarbij bepaalde categorieën steun op grond van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag met de interne markt verenigbaar worden

verklaard (PB 2014, L 187, blz. 1) (algemene groepsvrijstellingsverordening [AGVV]; hierna: „verordening [EU] nr. 651/2014”)

Punten 6, 97 en 98 van steunbesluit SA.32113

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

Landesgesetz nr. 9 (wet van de deelstaat nr. 9) van 7 juli 2010, „Bepalingen op het gebied van energiebesparing, hernieuwbare energiebronnen en bescherming van het klimaat”, gepubliceerd in het publicatieblad van de regio van 3 augustus 2010, nr. 31 in de destijds geldende versie (hierna: „Landesgesetz nr. 9”)

Besluit nr. 1804 van de deelstaatregering van 8 november 2010, gepubliceerd in het publicatieblad van de regio van 13 november 2012, nr. 46 (hierna: „besluit van de deelstaatregering nr. 1804”)

Feiten en procedure

- 1 Verzoeker [...] is eigenaar van een alpenweide die wegens haar afgelegen ligging niet is aangesloten op het openbare elektriciteitsnet.
- 2 Bij Landesgesetz nr. 9 is een steunregeling ingevoerd voor steun ter hoogte van 80 procent voor de bouw van waterkrachtcentrales om elektrische energie op te wekken uit hernieuwbare energiebronnen ten behoeve van alpen- en schuilhutten waarvoor een aansluiting op het elektriciteitsnet niet haalbaar is zonder aanzienlijke technische inspanningen en financiële uitgaven.
- 3 Deze steunregeling is op 25 juli 2012 door de Europese Commissie (hierna: „Commissie”) bij steunbesluit SA.32113 goedgekeurd.
- 4 Op basis van deze steunregeling heeft verzoeker bij de bevoegde autoriteit van verweerster verzocht om steun voor een project om elektrische energie op te wekken door middel van waterkracht. De opgewekte elektriciteit zou dienen voor eigen gebruik.
- 5 Bij beschikking van de bevoegde autoriteit van 31 augustus 2018 is aan verzoeker een steunbedrag toegekend van 115 011 EUR, hetgeen overeenkomt met 80 procent van de subsidiabele kosten ter hoogte van 143 764,02 EUR.
- 6 Op 27 april 2020 heeft de bevoegde autoriteit de toegekende steun gedeeltelijk ingetrokken. Steunregeling SA.32113 was op 31 december 2016 beëindigd en de deelstaatregering had de voorwaarden voor de steun gewijzigd en aangepast aan verordening nr. 651/2014, waarbij de maximale steun werd verlaagd van 80 procent naar 65 procent van de subsidiabele kosten.
- 7 Op grond van de nieuwe voorwaarden werden die subsidiabele kosten vastgesteld op 142 468 EUR, en werd de steun, na toepassing van het percentage van 65

procent, vastgesteld op 92 604 EUR. Een deel van de steun, te weten 22 406,80 EUR werd derhalve ingetrokken, waarna uitbetaling werd gelast van de opnieuw berekende steun.

- 8 Verzoeker heeft daarop bij de verwijzende rechter beroep [...] ingesteld tot nietigverklaring van de voor hem bezwarende rechtshandeling, met name van de gedeeltelijke intrekking [van de steun] (hierna: „bestreden rechtshandeling”).
- 9 Hij baseert zijn beroep op zes middelen, waarmee hij, voor zover relevant met betrekking tot het Unierecht, onder andere het volgende aanvoert:
  - de steun is niet onrechtmatig, aangezien er geen sprake is van met het Unierecht strijdige staatssteun in de zin van artikel 107, lid 1, VWEU. Met de steun, die uitsluitend is bedoeld voor de eigen verzorging van de alpenhut, is noch de mededinging binnen de Europese Unie vervalst, noch het handelsverkeer tussen de lidstaten ongunstig beïnvloed;
  - niet verweerster, maar alleen de Commissie is bevoegd om te beslissen dat de toekenning van steun onrechtmatig is en deze terug te vorderen;
  - verweerster heeft het vertrouwensbeginsel en het rechtszekerheidsbeginsel geschonden aangezien verordening (EU) nr. 651/2014 op het tijdstip van de toekenning van de gedeeltelijk ingetrokken steun sinds 1 juli 2014, dat wil zeggen meer dan vier jaar, van kracht is geweest. Zonder de stimulans van de toegezegde steun zou verzoeker de investering nooit hebben verricht.
- 10 Verweerster concludeert tot afwijzing van het beroep.
- 11 Zij is van mening dat het hier gaat om onrechtmatige staatssteun, aangezien steunregeling SA.32113 op 31 december 2016 was beëindigd, zodat er voor de steun geen rechtsgrondslag meer bestond. De steun was bovendien in strijd met verordening (EU) nr. 651/2014. Derhalve diende de steun aan deze verordening te worden aangepast en dus te worden verlaagd.

Motivering van de verwijzing

- 12 De uitkomst van het beroep hangt af van het oordeel van het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: „Hof”) betreffende de uitlegging van de Verdragen.
- 13 De verwijzende rechter acht het noodzakelijk het Hof overeenkomstig artikel 267 VWEU en om de hieronder aangevoerde redenen te verzoeken om een prejudiciële beslissing over de hierboven vermelde vragen, aangezien deze vragen beslissend zijn voor de beslechting van het geding met betrekking tot verschillende van de door verzoekster aangevoerde middelen.

Unierechtelijke en nationale bepalingen

- 14 De voor het geschil relevante bepalingen zijn hierboven vermeld in de paragrafen „Aangevoerde bepalingen van nationaal recht” en „Aangevoerde bepalingen van Unierecht”. De uiteenzetting hieronder vormt een aanvulling daarop.
- 15 Landesgesetz nr. 9 bepaalt dat de deelstaat Zuid-Tirol steun tot en met 80 procent [van de subsidiabele kosten] kan toekennen voor de bouw en de uitbreiding van installaties om elektrische energie op te wekken uit hernieuwbare energiebronnen. Op deze grondslag is bij besluit van de deelstaatregering nr. 1804 beslist om voor deze installaties steun toe te kennen voor de bouw en de uitbreiding van waterkrachtcentrales ten behoeve van alpen- en schuilhutten. Verder dienden de uitgaven, die ten laste kwamen van de daaropvolgende begrotingsjaren, te worden vastgesteld bij de jaarlijkse begrotingswet.
- 16 De Commissie heeft de hierboven uiteengezette steunregeling goedgekeurd bij steunbesluit SA.32113. Uit dat besluit blijkt dat de totale begroting voor de steunregeling 187 miljoen EUR bedroeg, met een jaarbudget van 32 miljoen EUR, en een looptijd tot en met 31 december 2016. Volgens de toelichting van de Commissie vormde ongeveer de helft van de middelen geen staatssteun en werd uitdrukkelijk geen precieze looptijd genoemd.
- 17 De Commissie heeft met name met betrekking tot de betrokken investeringssteun voor waterkrachtcentrales voor alpen- en schuilhutten besloten geen bezwaar te maken, aangezien het daarbij gaat om met de interne markt verenigbare staatssteun om de ontwikkeling van bepaalde vormen van economische bedrijvigheid of van bepaalde regionale economieën te vergemakkelijken, in de zin van artikel 107, lid 3, onder c), [VWEU].
- 18 De gevolgen voor het handelsverkeer tussen de lidstaten van de productie van elektrische energie in afgelegen gebieden zonder aansluiting op het elektriciteitsnet, achtte zij a priori gering (punt 97 van steunbesluit SA.32113).
- 19 De betrokken regeling beoogt compensatie te bieden voor een reële bijzondere situatie van de regio en wordt objectief gerechtvaardigd door de noodzakelijkheid om het ontbreken van een betrouwbare en efficiënte elektriciteitsvoorziening in de afgelegen gebieden van Zuid-Tirol op een rationele wijze te verhelpen. De Commissie is derhalve tot de conclusie gekomen dat de steun voor de elektrificatie van de landelijke- en Alpengebieden van Zuid-Tirol in zijn geheel positieve gevolgen heeft, aangezien deze ertoe bijdraagt dat het recht van de klanten, met name families en kleine ondernemingen, op een betrouwbare en milieuvriendelijke elektriciteitsvoorziening wordt gewaarborgd (punt 98 van steunbesluit SA.32113).
- 20 Volgens artikel 41 („Investeringssteun ter bevordering van energie uit hernieuwbare energiebronnen”) van verordening (EU) nr. 651/2014 is investeringssteun ter bevordering van energie uit hernieuwbare energiebronnen

verenigbaar met de interne markt en deze is van de aanmeldingsverplichting vrijgesteld, mits de in dit artikel vastgestelde voorwaarden zijn vervuld.

Prejudiciële vragen

- 21 Met het eerste middel wordt de vraag opgeworpen of de steun van 80 procent [van de subsidiabele kosten] kan leiden tot vervalsing van de mededinging en tot een ongunstige beïnvloeding van het handelsverkeer tussen de lidstaten.
- 22 Indien deze vraag ontkennend wordt beantwoord, dan zou dat leiden tot de nietigverklaring van de bestreden rechtshandeling.
- 23 Bovendien zijn voor deze rechter zeven andere soortgelijke zaken aanhangig, waaraan dezelfde vraag ten grondslag ligt.
- 24 De verwijzende rechter heeft in dat verband twijfels over de feitelijke beëindiging van de door de Commissie goedgekeurde steunregeling SA.32113.
- 25 In steunbesluit SA.32113 zelf wordt de regeling niet uitdrukkelijk beperkt in de tijd. Pas uit de gedeeltelijke bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie* blijkt dat er was voorzien in een looptijd tot en met 31 december 2016.
- 26 Landesgesetz nr. 9 bepaalde dat de noodzakelijke middelen voor bijdragen ten behoeve van de bouw van kleine waterkrachtcentrales voor alpen- en schuilhutten waarvoor een aansluiting op het elektriciteitsnet niet haalbaar is zonder aanzienlijke technische inspanningen en financiële uitgaven, jaarlijks bij begrotingswet dienden te worden vastgelegd.
- 27 Dit gebeurde ook na 2016, en in de deelstaatbegrotingen voor 2017 en 2018 werden daarvoor overeenkomstige bedragen vastgelegd.
- 28 In steunbesluit SA.32113 heeft de Commissie de doelstelling van Landesgesetz nr. 9 met betrekking tot de niet op het elektriciteitsnet aangesloten alpen- en schuilhutten, als verenigbaar met de interne markt beschouwd.
- 29 Derhalve rijst de vraag of de steunregeling met betrekking tot de elektrificatie van de alpen- en schuilhutten door hernieuwbare energiebronnen, die door de Commissie in de zin van artikel 107, lid 3, VWEU met de interne markt verenigbaar is verklaard, op 31 december 2016 is beëindigd.
- 30 Bij een ontkennend antwoord op bovenstaande vraag zou de toegekende steun bestaande steun vormen, met als gevolg dat de bestreden verlaging van het steunbedrag onrechtmatig zou zijn.
- 31 Bij een bevestigend antwoord op de vraag zou het gaan om steun die is toegekend na de door de Commissie toegestane periode. Zelfs indien er geen sprake is van

schending van de door de Commissie opgelegde voorwaarden en verplichtingen, zou er dan sprake zijn van misbruik van steun.

- 32 In dat geval zou moeten worden nagegaan of artikel 20 van verordening (EU) 2015/1589 aldus moet worden uitgelegd dat de Commissie, in geval van misbruik van steun, vóór de tussenkomst van de instanties een terugvorderingsbesluit moet vaststellen.
- 33 Voorts moet worden nagegaan of deze steun – zoals door de Commissie is vastgesteld in steunbesluit SA.32113 – verenigbaar met de interne markt blijft op grond van artikel 107, lid 3, onder c), [VWEU], aangezien zij dient om de ontwikkeling van bepaalde regionale economieën te vergemakkelijken.